

پرسش‌نامه سنجش نگرش نسبت به مدرسه

دکتر آدیس کراسکیان

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

کلیدواژه‌ها: پرسش‌نامه سنجش نگرش، سنجش نگرش، مدرسه

غلام آزاد و مصرآبادی، (۱۳۹۱). نگرش نسبت به مدرسه از جمله عوامل اثرگذار مهم دیدگاه اجتماعی - شناختی است که در پیشرفت تحصیلی نقش مؤثری دارد (دی‌ایدر، ۲۰۰۵، به نقل از خجسته‌مهر، عباس‌پور، کرابی و کوچکی، ۱۳۹۱). پنتلیچوک^۳ (۱۹۸۹) معتقد است نگرش دانش‌آموزان درباره مدرسه می‌تواند در جهت‌گیری‌های آن‌ها در فعالیتهای یادگیری تأثیر عمده‌ای داشته باشد.

دانش‌آموزان وقتی موضوع درس را لذت‌بخش و مفید بدانند، بر یادگیری تمرکز می‌کنند و هدف تکلیف‌مداری را دنبال خواهند کرد. نگرش افراد درباره تحصیل و مدرسه در انتخاب اهداف مؤثر است. دانش‌آموزان زمانی در کلاس احساس امنیت و راحتی خواهند کرد که احساس کنند در آنجا می‌توانند فعالانه درگیر شوند و در تصمیم‌گیری‌های آن شرکت کنند. وقتی دانش‌آموز احساس کند معلم هر لحظه قصد ارزیابی وی را دارد، احساس ایمنی نمی‌کند و در نتیجه جوی تنش‌زا فراهم خواهد آمد (گالوی و ادواردز^۲، ۱۹۹۲، به نقل از حسینی‌نسب و میکاییلی‌منیع، ۱۳۷۷).

درباره عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی پژوهش‌های زیادی صورت گرفته است. پژوهشگران در حیطه‌های مختلف روانشناسی، از دیرباز سعی در فهم مجموعه عوامل تعیین‌کننده و مؤثر در پیشرفت تحصیلی داشته‌اند (سیف، ۱۳۹۱).

بلوم^۱ (۱۳۶۳) در کتاب «ویژگی‌های آدمی و یادگیری آموزشی» در تشریح نظریه یادگیری آموزشی به سه متغیر وابسته به هم اشاره کرده که اگر با دقت لازم مورد توجه قرار گیرد، آموزشگاه را قادر خواهد ساخت که به سمت یک نظام آموزشی خالی از اشتباه قدم بردارد. این سه متغیر که در نظریه بلوم از اهمیت اساسی برخوردارند، عبارتند از: الف. میزان تسلط دانش‌آموز بر پیش‌نیازهای مربوط به یادگیری مورد نظر، ب. میزان انگیزشی که دانش‌آموز برای یادگیری دارد (یا می‌تواند داشته باشد)، ج. میزان تناسب روش آموزشی با ویژگی‌های دانش‌آموزان (به نقل از استوار،

شده است که نشان دهنده همسانی درونی^{۲۱} مطلوب برای این پرسش‌نامه در جامعه ایرانی است.

پرسش‌نامه تجدیدنظر شده سنجش نگرش نسبت به مدرسه (SAAS-R)

نسخه اولیه پرسش‌نامه سنجش نگرش نسبت به مدرسه^۵ را که شامل ۴۵ پرسش بود، مک‌کوچ^۶ و سیگل^۷ (۲۰۰۲) تهیه کردند و هدف از تهیه آن سنجش عوامل مرتبط با پیشرفت تحصیلی یا عدم پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بود.

آن‌ها (۲۰۰۳) در نسخه تجدیدنظر شده پس از بررسی‌های مختلف ۴۳ پرسش تهیه کردند و درباره اعتبار^۸ و روایی^۹ این پرسش‌نامه تحلیل‌های مختلفی انجام دادند که پس از تحلیل عاملی نهایی ۳۵ پرسش باقی ماند. مدل حاصل برازش آماری قابل قبول داشت و پنج عامل نگرش نسبت به معلم و کلاس^{۱۰}، انگیزش/ خودنظم‌دهی^{۱۱}، نگرش نسبت به مدرسه^{۱۲}، ادراک خود تحصیلی^{۱۳} و ارزش‌گذاری هدف‌ها^{۱۴} را اندازه‌گیری می‌کرد (به‌نقل از مصرآبادی، ۱۳۸۹). نمونه‌ای از پرسش‌های پرسش‌نامه در حیطه‌های پنج‌گانه در جدول زیر ارائه شده است:

نمونه پرسش‌های پرسش‌نامه سنجش نگرش نسبت به مدرسه (مک‌کوچ و سیگل، ۲۰۰۳)

حیطه	نمونه سؤال
نگرش نسبت به معلم و کلاس	من معلم‌هایم را دوست دارم. / من کلاس‌هایم را دوست دارم.
انگیزش/ خودنظم‌دهی	من یک دانش‌آموز مسئول هستم.
نگرش نسبت به مدرسه	از اینکه به این مدرسه می‌آیم، خوشحال هستم.
ادراک خود تحصیلی	می‌توانم ایده‌های جدید را به سرعت در مدرسه یاد بگیرم.
ارزش‌گذاری هدف‌ها	به‌دست آوردن نمره‌های خوب در مدرسه مهم است.

- Bloom, B.S.
- DeEadra
- Pentelichuk
- Galloway & Edwards
- School Attitude Assessment Survey
- McCoach D.B.
- Siegle D.
- Validity
- reliability
- Attitude toward teachers and classes (ATT)
- Motivation and self-regulation (MOT/S-R)
- Attitudes toward school (ATS)
- Academic self-perceptions (ASP)
- Goal valuation (Goals)
- norm
- construct validity
- factor analysis
- Principal Componets analysis (PC)
- Kronbakh-Alpha coefficient
- Varimax rotation
- internal consistency

منابع

- استوار، نگار و سهیلا، غلام‌آزاد، و جواد، مصرآبادی؛ «تأثیرگذاری آموزش به روش تقسیم‌بندی دانش‌آموزان به گروه‌های پیشرفت (STAD) بر شاخص‌های شناختی، فراشناختی و عاطفی، در یادگیری درس ریاضی». فصلنامه نوآوری‌های آموزشی شماره ۴۱، ۱۳۹۱.
- حسینی‌نسب، سعید داود و فرزانه، میکائیلی‌منیع؛ «ادراک دانش‌آموزان از محیط روان‌شناختی کلاس و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی، انگیزش درونی و اضطراب آنان». فصلنامه علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز شماره ۳، ۱۳۷۷.
- خجسته‌مهر، رضا ذبیح‌الله عباس‌پور، امین کرابی و رحیم کوچکی. «تأثیر برنامه موفقیت تحصیلی بر عملکرد و خودپنداره تحصیلی، نگرش نسبت به مدرسه، یادگیری شیوه موفقیت در مدرسه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان». فصلنامه روانشناسی مدرسه، شماره ۱، ۱۳۹۱.
- سیف، علی‌اکبر؛ روانشناسی پرورشی نوین - روانشناسی یادگیری و آموزش، انتشارات دوران، تهران، ۱۳۹۱.
- قدم‌پور، عزت‌الله؛ «تأثیر تعاملی روش‌های مختلف سنجش و سبک‌های یادگیری شناختی بر راهبردهای یادگیری خودنظم‌دهی، نگرش و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه دوم متوسطه رشته علوم تجربی در درس زیست‌شناسی». رساله دکتری چاپ نشده دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۵.
- مصرآبادی، جواد؛ «هنجاریابی و تحلیل عاملی اکتشافی پرسش‌نامه تجدید نظر شده سنجش نگرش نسبت به مدرسه». فصلنامه علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، شماره ۱۲، ۱۳۸۹.
- McCoach DB, Siegle D. (2003). The school attitude assessment survey-revised: A new instrument to identify academically able students who underachieve. *Educational and Psychological Measurement*, V. 63(3): 414-429.

هنجاریابی در ایران

مصرآبادی (۱۳۸۹) در مطالعه خود روایی، اعتبار و هنجاریابی پرسش‌نامه تجدیدنظر شده سنجش نگرش نسبت به مدرسه را بررسی کرده است. آزمودنی‌های پژوهش ۳۱۷ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای بررسی روایی سازه^{۱۶} پرسش‌نامه از روش تحلیل عاملی^{۱۷} به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی^{۱۸} و برای بررسی اعتبار از ضریب آلفای کرونباخ^{۱۹} استفاده شده است.

براساس عملکرد آزمودنی‌ها جدول‌های هنجاریابی برای هر کدام از آزمون‌های فرعی تهیه شده است. یافته‌های بخش تحلیل عاملی نشان داده که با حذف سه پرسش از کل پرسش‌نامه و تحلیل عاملی بقیه پرسش‌ها و چرخش نتایج با روش واریماکس^{۲۰} پنج مؤلفه آشکار می‌شود. تعداد مؤلفه‌های به‌دست آمده و نیز پرسش‌هایی که با این مؤلفه‌ها بار عاملی بالایی داشتند تا حد زیادی با یافته‌های مؤلفان پرسش‌نامه و یافته‌های یک پژوهش داخلی دیگر (قدم‌پور، ۱۳۸۵) همخوان بودند.

این پنج مؤلفه در مجموع ۶۳ درصد از واریانس کل پرسش‌نامه را تبیین کردند. نتایج فوق معرف روایی سازه مطلوب برای پرسش‌نامه در جامعه پژوهش است. ضرایب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۱ و برای حیطه‌های نگرش نسبت به معلم و کلاس ۰/۹۳، انگیزش/ خودنظم‌دهی ۰/۸۹، نگرش نسبت به مدرسه ۰/۹۲، ادراک خود تحصیلی ۰/۸۱ و ارزش‌گذاری هدف‌ها ۰/۷۳ برآورد